

διαρκῶς, κἄν λαμβάνης κἄν οὐ». ³¹

Ὁ Γέροντας Ἰωσήφ ἦταν πολύ αὐστηρὸς στὴν ἀσκητικὴ του, χωρὶς νὰ παρεκκλίνει ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον ἀπὸ τοὺς κανόνες πού εἶχε θέσει. Τί ἦταν αὐτό πού τόν ἔκανε νὰ ἀσκεῖται τόσο σκληρὰ χωρὶς νὰ λογαριάζει τίποτα; Ἡ ἐξήγηση θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθεῖ στὴν φλόγα πού τόν κατάκαιε νὰ ἐνωθεῖ μέ τόν Χριστό καὶ νὰ συμμετάσχει στό συμπόσιο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἀλλιῶς δέν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ ἡ ἐμμονή του, ἡ ὁποία τόν ἔκανε νὰ ἀψηφᾷ τελείως τόν ἑαυτό του, τὴν ὑπαρξή του, σέ σημεῖο νὰ ἀντιμετωπίζει καὶ νὰ ὑπομένει τίς πολλές ἀρρώστιες του ὀρθίος καὶ χωρὶς τὴ συνδρομὴ γιαιτρῶν, σχεδόν μέχρι τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, γιατί στό τέλος παραδέχτηκε πῶς καὶ τὰ φάρμακα καὶ οἱ γιαιοτροὶ εἶναι ἀπαραίτητοι, καὶ εἶναι κι αὐτὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν πάσχοντα ἄνθρωπο.

*

Ὁ τρόπος πού ὁ Ἰωσήφ χειρίζεται τὴ γλῶσσα καὶ ἐκφέρει τόν λόγο ἀποκλείουν κάθε γλυκερό συναισθηματισμό, ἂν καὶ ὁ ἴδιος κατέχεται ἀπὸ ἄκρα εὐαισθησία, καὶ ὄντας βαθιὰ συναισθηματικός πονᾷ γιὰ τοὺς πάσχοντες ὅπως πονᾷ καὶ γιὰ τοὺς συγγενεῖς του. Ὁ λόγος του δέν ὑπακούει

---

31. Γέροντος Ἰωσήφ, *Ἐκφρασις Μοναχικῆς Ἐμπειρίας*, σελ. 129 καὶ 74, Ἰ. Μ. Φιλοθέου, Ἁγιον Ὅρος.

σέ κανόνες, αλλά αναδύεται φυσικά και άβιαστα, ἄν και εἶχε πάει μέχρι τήν τρίτη Δημοτικῶ. Ὁ Ἰωσήφ σχινοβατεῖ ἀνάμεσα σέ λέξεις ἀνεύρετες, σέ μιά γλῶσσα πού προκειμένου νά πεῖ αὐτό πού θέλει δέν γνωρίζει φραγμούς.

Μόνο μέ ποιητικό τρόπο μπορεῖ νά ἀποδοθεῖ τό μέγεθος τῆς θείας ἐπιφανείας, και αὐτή τήν ποιητική ἐκφορά ὁ Γέροντας Ἰωσήφ τή ζεῖ και μέσω αὐτῆς ἐκφράζεται. Ἡ ἐκφρασή του δέν εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς λογικῆς διεργασίας ἢ κάποιων κανόνων πού ἔχει ἐνστερνιστεῖ. Δέν τίθεται θέμα γραμματικῆς και συντακτικῶ. Πηγάζει σάν ἀπό μιά πηγῆ, και παρά τή ρευστότητά της ἢ μιά λέξη βαστάζει και συνέχει τήν ἄλλη, δίνοντας ἐκφραση σέ ἓνα μυστήριο ἄρρητο.

Εἶναι νά ἀπορεῖ κανεῖς πῶς ἐμπνέεται αὐτές τίς λέξεις, πῶς ἐκφέρει ἓναν λόγο πού δέν καταχωρεῖται σέ λεξικά. Πῶς παράγεται αὐτός ὁ λόγος και ἀπό πού προέρχεται; Πῶς συνταιριάζονται οἱ λέξεις; Δέν γράφει μέ τό μυαλό, δέν βάζει τό μυαλό του νά «δουλέψει», δέν ὑπάρχει τίποτα τό ἐγκεφαλικό. Ἀγρεύει τίς λέξεις ἀπό κάποια βαθιά στρώματα τῆς καρδιάς, ἐκεῖ πού ὁ λόγος ρέει ἀσταμάτητα: Πλουτανάδοσις· πτεροφυεῖσαι· τειχωρυχίζω· μελιρρύζω· νοητόκτιστος· αἰτήσιος· εὐχή· ἄλφαβητάριος· κεραυνιζόμενος· τερεντίσματα· φτωχόπανο.³² Ἐνας πλοῦτος ἐκφράσεων

32. Βλ. Γέροντος Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ, *Ἐπιστολές και*

πού παραπέμπουν σέ ένα ψυχικό θάμβος ακόμη καί ὅταν μιλά γιά πράγματα καθημερινά. «Πόθεν δυνήσομαι ἐξἄραι λόγους, ἵνα θερμάνω σου τήν ψυχήν; Ποῦθεν τὸ ὕδωρ ἀντλήσω, ἵνα ποτίσω σε; Ἄρτον δὲ ποῦ εὐρήσω, ἵνα χορτάσω σε;»³³

Οἱ προσφωνήσεις πρὸς ἀγαπημένα του πρόσωπα ὅπως, «ἐγκόλπιον τῆς ψυχῆς μου», «ἡγαπημένη ἀδελφιδούα», «σπλάχνα μου τῆς ψυχῆς», δείχνουν τὸ βάθος τῆς ἀγάπης του πρὸς τὰ πρόσωπα αὐτά, ἀγάπης πού ἐκτείνεται πρὸς πάντα ἄνθρωπο. Ἡ ἄμετρη ἀδελφική ἀγάπη τὸν κάνει νά πλάσει μιὰ λέξη πού δέν ὑπάρχει· «ἀδελφιδούα». Κι αὐτές οἱ λέξεις δέν «κατασκευάζονται» ἐπὶ τούτου ἀλλὰ ξεπηδοῦν ἀπὸ μόνες τους, σάν κάποιος νά τίς ὑπαγορεύει, σάν νά πλάθονται σέ ἕναν χῶρο ἀψηλάφητο. Σ' αὐτό τὸν χῶρο, πού δέν εἶναι «χῶρος» ἀλλὰ πτήση πνευματική, ἐνυπάρχουν ὅλα τὰ γεννήματα τοῦ Πνεύματος. Ἡ βλάστηση τῶν λέξεων, οἱ λέξεις πού γίνονται πλεύση φωτός καί διαμιᾶς φωτίζουν τὴ διάνοια καθὼς ἐξέρχονται τῆς γραφίδας.

*

«Πάντα ταῦτα ἐνθάδε μεμνήηκαν καί τό μοχθηρόν καί περιπαθές τοῦτο σωματίον ὃ περικείμεθα, τό μή θέλον τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἐργάσα-

Ποιήματα, σελ. 67, Ἰ. Μ. Μ. Βατοπαιδίου.

33. Γέροντος Ἰωσήφ, *Ἐκφρασις Μοναχικῆς Ἐμπειρίας*, σελ. 275, Ἰ. Μ. Φιλοθέου, Ἅγιον Ὄρος.